

© Артем Дубовик, фото

Твори відомого письменника, журналіста і сценариста Андрія Кокотюха вже розійшлися загальним накладом понад 300 000 екземплярів. На його рахунку чимало престижних нагород: вісім премій літературного конкурсу «Коронація слова», звання «Золотого письменника України», фіналіста конкурсу «Книга року Бі-бі-сі». Але найголовніше — він зумів здобути любов і визнання мільйонів читачів!

Максим Коломієць, колишній радянський міліціонер, потім — в'язень ГУЛАґу та диверсант, волею долі потрапляє у волинські ліси та приєднується до українських повстанців. У новому романі Коломієць — уже командир відділу УПА на псевдо Східняк. А східнякам в УПА не дуже довіряють. Проте ніхто, крім Коломієця, не може очолити бойову групу, яка вирушає в небезпечний рейд з Волині на Київщину. Тут, у радянському тилу, повстанці мають вести агітацію й готувати диверсії. Не всі дійдуть до місця живими. Не всі виживуть у сутичці з загонами НКВС. А ті, хто вижив, помстяться за смерть побратимів.

Чергова книга Андрія Кокотюха переносить читача до подій 1944 року, коли повстанське командування надзвичайно активно працювало над розгортанням антирадянського підпілля на Житомирщині та Київщині, намагалося поширити повстанський рух в наближених до столиці лісових масивах і навіть робило спроби проникнути в напрямку чернігівських лісів. Сюжет книги — міцно зв'язані реальні події та художній домисел автора.

Іван Патриляк, доктор історичних наук, професор

www.bookclub.ua

ISBN 978-617-12-1459-0

9 786171 214590

Андрій Кокотюха

БАГРЯНИЙ РЕЙД

Андрій Кокотюха

БАГРЯНИЙ РЕЙД

Історія, написана вогнем

КЛУБ
СІМЕЙНОГО
ДОЗВІЛЛЯ

Андрій Кокотюха

БАГРЯНИЙ РЕЙД

РОМАН

ХАРКІВ **КЛУБ**
СІМЕЙНОГО
2016 ДОЗВІЛЛЯ

УДК 821.161.2
ББК 84(4УКР)
К59

Жодну з частин цього видання
не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі
без письмового дозволу видавництва

Консультант:
Іван Казимирович Патриляк,
професор, доктор історичних наук, декан історичного факультету
Київського Національного університету імені Т. Шевченка

Обережно! Ненормативна лексика!

Дизайнер обкладинки *Едуард Новіков*

ISBN 978-617-12-1459-0

- © Кокотюха А., 2016
- © DepositPhotos.com / den-belitsky, обкладинка, 2016
- © DepositPhotos.com / jojlik, den-belitsky, оформлення шмуцтитулів, 2016
- © Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», видання українською мовою, 2016
- © Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», художнє оформлення, 2016

Дорогою на Схід

Для будь-якої армії, що оперує, послуговуючись партизанськими методами боротьби, рейди були і залишаються надзвичайно важливою формою діяльності. Бойові, розвідувальні, пропагандистські рейди широко використовувалися також і в Українській повстанській армії та збройному підпіллі ОУН аж до початку 1950-х рр. Свої рейди упівці проводили територіями України, Словаччини, Румунії, Чехії, Білорусі, Німеччини. Вони мали різне завдання, різну кінцеву мету.

Особливе місце серед них посідають рейди у Велику Україну.

Від моменту розгортання структур УПА її військово командування та політичне керівництво наполегливо намагалося розпалити збройну боротьбу за незалежність і закріпитися на територіях на схід від колишнього радянсько-польського кордону. Рейдові відділи проходили територіями Житомирщини, Київщини, Хмельниччини, Вінниччини, повстанські боївки у різний час проникали до Кіровоградської, Одеської та Дніпропетровської областей. Уже на початку лютого 1944 року начальник внутрішніх військ НКВС Українського округу генерал-майор Марченков змушений був констатувати: *«Ситуація на Правобережжі України ускладнює оперативну службову роботу наших військ. У звільнених від військ противника районах та областях є повстанські формування українських націоналістів, бандитські угруповання, які активно розгортають свою антирадянську діяльність. Проти стояння наших військ з чисельними, гарно озброєними бандами неминуче».*

Чергова книга Андрія Кокотюхи переносить читача до подій 1944 року, коли повстанське командування надзвичайно активно працювало над розгортанням антирадянського підпілля на Житомирщині та Київщині, намагалося поширити повстанський рух в наближених до столиці лісових масивах і навіть робило спроби

проникнути в напрямку чернігівських лісів. Сюжет книги — це тісне сплетіння переспіву з реальних подій (які відбувалися з різними людьми в різний час) і невеликого художнього домислу автора.

В одних повстанських спогадах про рейд на Житомирщину читаємо: *«Кожен вже знав про своє завдання, знав також, в який терен відходить, і до відходу кожен проводив час у роздумуванні над тим, як то закріпитися в терені, як розгорнути найуспішнішу революційну роботу (...) Ми хоч і знали, що терен, куди ми йдемо, здебільшого опанований ворогом, що треба буде багато зусиль, а то й жертв, щоб перебороти усі труднощі, закріпитися в терені, побудувати Організацію. (...) Ми йшли приспішеним кроком у напрямку на Схід, щоб за ніч зробити якнайбільше дороги (...) Обвішані вантажем, який складався, крім озброєння, ще з запасів харчів та літератури, йшли ми повільно (...) Ми зайшли до крайньої хати, з якої виблимувало світло тьмяного каганця. Хотілося зайти до хати не тільки тому, щоб розвідати про становище в терені і бодай трохи відпочити по тяжкій дорозі, але бажалося зустрічі з місцевими людьми, хотілося почути від них слово, відчути їхні настрої, довідатись про їхні болі й бажання. Бо ж серед цих людей, з ними і для них прийдеться нам працювати»*. За цими декількома реченнями зі спогадів невідомого повстанця під псевдо Вадим приховується цілий світ відчайдушних і жертвних людей; світ боротьби і мрій, про які ми ще так мало знаємо.

Андрій Кокотюха, спираюсь на реальні документи та невігадані історії, сконструював власну версію повстанського рейду. Читаючи описи маршів, спілкування повстанців між собою та з місцевим населенням у Великій Україні, мимовіль замислюєшся про те, що перед тобою не художній твір, а реальний повстанський звіт чи спогади про рейд на Схід. Головні герої, їхня поведінка, думки, обставини, в яких вони діють, надзвичайно точно передають реалії 1944—1945 років, а детективний доважок робить читання книги справді захопливим.

*Іван Патриляк,
доктор історичних наук, професор*

Частина перша

СЛУЖБА БЕЗПЕКИ

З проникненням чуток про вплив на західноукраїнське суспільство прийнятих у Москві рішень про розширення прав союзних республік, особливо про наркомати Заксправ і НКО, з'явився серед повстанців розбід, особливо серед рядовиків. Де хто казав, за яку ж таку самостійну Україну ми маємо боротися?

*З доповідної записки до ЦК КП(б)У,
березень 1944 року*

Якщо члени оунівського підпілля та УПА не отримали звернення нашого уряду, ми будемо відповідати силою. Заставимо силою чи підкоритися, чи будемо знищувати.

*З виступу секретаря Рівненського обкому КП(б)У
Василя Бегми, червень 1944 року*

(12—19 вересня 1944 року)

1

Волинь. Район Дубна, село Підгайне

Бій тривав майже годину.

Коломієць зловився — усе можна було скінчити значно швидше й навіть з набагато меншими втратами. Його бійців стало на сімох менше, тепер разом із командиром лишилося дванадцятаро. Чоту цієї осені сильно пошарпали, й Максим побоювався розформування та злиття з іншим підрозділом. Він зовсім не переймався, що в такому разі доведеться втратити посаду та піти заступником до іншого. За військовими званнями й керівними посадами в повстанській армії чотовий¹ на псевдо Східняк не ганявся.

Йому надали новий ранг лише три місяці тому, а до того воював звичайним рядовим козаком². Влітку, коли ліси почали бомбувати з повітря, а потім послали проти лісової армії спеціально зняті з фронту піхотні частини, підсилені танками, артилерією, бронепотягами, військо зазнало значних втрат і дотепер залишувало рани. Саме тоді військові підрозділи групували наново і Коломієць отримав під командування спершу рій³, а вже за три тижні — чоту.

Стрімке кар'єрне зростання Максим розцінив як вияв довіри. Якби йому не довіряли, він не лишився б в УПА. Минулого року його, засудженого за вбивство власного начальника, колишнього радянського міліціонера з Миргорода, закинули на Волинь

¹ Чотовий — командир чоти (взводу). Тут і далі вказуються функційні ранги (звання), чинні в Українській повстанській армії станом на 1944 рік. (*Тут і далі прим. автора.*)

² Козак — рядовий в УПА, назва рангу більше поширена у відділах на Волині, інший відповідний ранг — стрілець.

³ Рій — відділення в УПА.

із диверсійною групою. Потрапив у полон до відділу Хмари в лісі під Здолбуновом, уникнув розстрілу, пройшов перевірку вогнем і влився до повстанців. Пізніше його знову перевірили, вже в СБ¹, цього разу — ретельніше, навіть довелося посидіти дві доби під арештом, доки слідчі з'ясовували обставини. Але обійшлося, згодом про нього Служба безпеки не згадувала.

Нині саме вона мало не зіпсувала ретельно продуману операцію.

Коломієць був дуже близький до того, щоб звинуватити в загибелі своїх хлопців, через яку довелося все зупинити, Дуная, командира відділу.

...Їхня сотня мусила перепочити після виснажливих боїв з військами НКВС та регулярними частинами Червоної армії, кинутими на підсилення. Фронт уже наближався до Західного Бугу, і радянське радіо гордо називало Волинь, як і решту України, звільненою від німецьких окупантів. Зараз тут був глибокий тил. Звісно, не для повстанської армії, й це неабияк дратувало радянське військове командування. Тож окремим наказом повстанці, яких називали не інакше, як бандитськими формуваннями, мали бути знищені ще до кінця року. Відповідної доповіді, кажуть, чекає особисто Сталін.

Але насправді не треба було спеціального наказу, аби воювати з повстанцями. Радянська влада не збиралася заплющувати очі на лісове військо та розгалужену підпільну мережу. Максим, воюючи тут уже рік, міг порівняти умови й погоджувався з побратимами, котрі мали більший досвід: *німаки* порівняно з *Совіттами* створювали українському війську мало не курортні умови. Вони лише зрідка потикалися в ліси та намагалися без потреби не заходити у віддалені села.

Тож запеклі сутички у лісових масивах велися не з ними, а з радянськими партизанами. Вони домагалися контролю над лісами й хуторами, нахабно зайшовши на повстанські терени. Крім то-

¹ Служба безпеки ОУН, спеціальний підрозділ, створений 1940 року. Серед завдань — виявлення ворожої агентури, диверсійна робота. Відділи на місцях мали значну автономію.

го, дошкуляла польська самооборона, котра, залежно від власної вигоди, могла взаємодіяти як з німцями, так і з червоними. Попри це українці могли контролювати окремі території й навіть запровадити власну, національну адміністрацію.

Результат: замість трьох фронтів, як минулого року, повстанська армія тепер, у сорок четвертому, воювала на двох. Проте легше від того не стало. Радше навпаки — там, де німці боялися навіть проїхати поруч, підрозділи НКВС нічого не стримувало. Витіснивши звідси німців й відновивши втрачену на кілька років владу, почали діяти на теренах вогнем і мечем. Не рахуючись із засобами й застосовуючи силу навіть там, де часом її не було треба аж у такій потузі.

З огляду на це Коломійця найбільше цікавили, переймали й хвилювали водночас винищувальні загони. Інформацію про них збирала агентура СБ, і стало відомо: туди записуються добровольці з місцевих, переважно поляків. Звісно, командували підрозділами колишні червоні партизани та навіть червоноармійці, котрі виписувалися зі шпиталів. Їхню мотивацію Максим, колишній офіцер міліції, чудово розумів. Описати міг однією фразою: «Нема дурних». Мало хто хоче для себе продовження війни, а в шпиталі про неї починаєш забувати. Особливо якщо поруч — молоді сестрички, поранених годують, і навіть труять вошей, прожарюючи білизну. Звикнувши до нехай умовного, але миру, вчорашні поранені не дуже рвуться доганяти свої частити.

Винищувальні батальйони приймають за спасіння, бо це служба в тилу, з усіма приємними наслідками. Їх ставили на забезпечення. І хай навіть переводили на казармене становище — все одно стрибки¹ відчували більше волі та почувалися в більшій безпеці, ніж у регулярній армії.

¹ Бійці винищувальних батальйонів. Від російського «ястребки» — вільний переспів назви «истребительный батальон». Походить від російського аналога «ястребки», або ж «ястребы» — назва льотчиків-винищувачів (истребителей) у Червоній армії. Українці на повторно окупованих радянською владою територіях Західної України називали учасників таких батальйонів «яструбками», або ж «стрибками». Їх переважно набирали з місцевого населення.

Та лісові хлопці показували зуби. Від цього стрибки не впадали у відчай, зрозумівши помилковість вибору сторони. Вони ще більше лютували. Бо повстанці створювали стрибкам додаткові труднощі. Найперше — били не у відкритому бою, а з засідок, винищуючи колаборантів без милосердя й жалю. Ефективно протидіяти стрибкам не могли, бо вояки з них виявилися не найкращі. Тож керівництво НКВС швидко знайшло їм ліпше застосування — грабувати місцеве населення.

Звісно, офіційно подібні акції називалися інакше. Отримуючи оперативну інформацію про села чи хутори, де люди збирають для повстанців харчі, одержу, а головне — взуття, командування відряджало туди загін винищувачів. Завдання: виявити ворогів та бандитських посібників, показово покарати та конфіскувати все, що знайдуть. Такі дії мусили паралізувати діяльність повстанських відділів на зазначеному терені. Бо зброю та боєприпаси вояки знайдуть швидше, ніж продукти й одяг.

До того ж залякати селян зайвий раз не завадить. Хай покарання буде показовим уроком для всіх, хто досі підтримує партизанів. Але найголовніше — стрибкам давали вказані села на відкуп, дозволяючи брати все, що заманеться. Максим, як і решта командирів, уже знав: стрибкам нічого не платять, лише видають пайок, тож грабувати лояльні до повстанців села їм дозволяли в рахунок платні.

Одного такого видовища рік тому стало досить, аби Коломієць зробив остаточний вибір, повернувши зброю проти тих, у кого раніше служив і на кого працював.

Стріляючи в начальника міліції, він почасти зводив рахунки за знівечену долю сестри своєї загиблої дружини Оксани. Частково — вважав, що так очищає радянські правоохоронні органи від шкідників, котрі своїми діями лише компрометують в цілому правильну, істинно народну владу. Навіть уявляв себе на місці когось із вождів, Кагановича чи того ж товариша Сталіна, в яких повно справ і не доходять очі, вуха та руки до сумнівних, *нерадянських* елементів на місцях, десь у задрипаному Миргороді. Кілька табірних років не остаточно похитнули віру в ра-

дянську владу, хоч спілкування з зеками й табірною адміністрацією розвивали те, що інтелігенти з числа «ворогів народу» називали критичним мисленням. Волинське село, пограбоване на його очах червоними партизанами, і особливо — вбиті старі люди та згвалтовані молодіці, стало для Максима своєрідним рубіконом.

Він ступив туди ще завербованим радянським диверсантом, якому влада дала шанс, — а звідти вийшов внутрішньо готовий воювати з тією владою. Та прийняти повстанське псевдо Східняк.

Тепер ситуація вкотре повторювалася. У Підгайному, як доносила розвідка, на них чекали. Сотня Гомона могла перебути там якийсь час після недавньої сутички з регулярними радянськими частинами в районі Ківерців, де довелося відчайдушно йти на прорив, не даючи ворогові замкнути кільце. Від сотні лишилася заледве половина, в бою поранили самого Гомона. Але їм вдалося загубитися й навіть налагодити зв'язок з командуванням. Так їх спрямували сюди, під Дубно.

Попереду, в розвідці, рухалася чота Коломійця. Вони й наткнулися на зв'язкову, котра переказала: в Підгайному стрибки разом із «червонопогонниками» — так називали підрозділи НКВС. Розуміючи, що доведеться повертати назад, бо там уже ловити нема чого, Максим майже одразу змінив рішення. Після недавніх втрат кортіло поскубати бодай когось, і тут «винищувачі» нагодилися вчасно. Маючи чималий досвід подібних операцій, він передав потрібне повідомлення й став табором у лісі, почавши підготовку.

Вони мали при собі рацію, німецьку «Telefunken»¹, вийшли на зв'язок і незабаром отримали наказ чекати. До ліквідації стрибків мав долучитися відділ Дуная. Акції проти загону НКВС — пріоритет Служби безпеки, і Східняк мусив координувати свої

¹ Telefunken Gesellschaft für drahtlose Telegraphie m.b.H — німецька промислова компанія, в роки Другої світової — провідний виробник засобів зв'язку, радіолокаційного обладнання, бездротових приладів тощо.

дії з ним. Треба було чекати щонайменше півдоби, хоч реалії внесли корективи: Дунай нагодився за добу. Все зрозуміло, як уже вийшло, претензій ніхто не мав.

Крім однієї.

За цей час «червоні погони» знялися й пішли з Підгайного.

Кусаючи губи від злості та відчуття поразки, Максим із трьома вояками особисто провів їх, ледь стримуючись, аби не порушити наказ і не атакувати. Звісно, дати прочуханки стрибкам теж треба. Але вдарити по *енкаведе* після недавнього розгрому — той реванш, якого Коломійцеві кортіло більше.

Та щойно нагодився Дунай зі своїми, знову все помінялося.

Виявляється, хтось помітив за цей час лісовиків, попередив «винищувачів». Служба безпеки не мала точної інформації про відправлений їм на підмогу підрозділ НКВС. Проте досвід підказував: якби повстанці постояли в околицях села ще довше, напевне дочекалися б карателів. Мало того, що втрачали перевагу несподіваного нападу — ще й змушені були б відбиватися.

Єдине мудре рішення за такого розкладу — починати негайно. Хай стрибки попереджені. Але ж, як відомо, у відкритому бою вони мало чого варті.

Східняк та Дунай чомусь не припустили одного — військові можуть повернутися.

Повернулися.

Прорахувати такий поворот Коломієць мусив.

Тим більше мав би передбачити це Дунай. Адже значно простіше зупинити й розвернути відділ, який відійшов недалеко, ніж відряджати окремих. Коли дізналися, що червоних помітили за десять кілометрів від Підгайного, часу на роздуми не лишилося, як і на суперечки, хто зловив гав. Дунай мав вищі ранги і посаду, тому наказав Коломійцеві відрізати військових, поки його відділ візьметься за стрибків.

Рішення відчайдушне, та альтернатива — розвертатися, відходити вглиб лісу, навіть не огризнувшись. Можливо, іншим разом та за інших обставин Максим узяв би на себе відповідаль-

ність уникнути бою й шукати інших можливостей роздобути харчі, медикаменти, полагодити одяг, перевести подих. Недавня поразка свою справу зробила: повстанці рвалися в бій, аби випустити пару і бодай якось відігратися.

Зупиняти своїх Коломієць не міг і не хотів. Тому відділ пішов навперейми «червоним погонам». Бойовий порядок вибудували на ходу. Діяли злагоджено, звично. Сил, спритності та впевненості в собі додавала лють. Дуже кортіло відігратися. Розділилися на дві групи, обтекли дорогу з обох боків, і вчасно — колона з двох вантажівок не встигла дістатися до вузького місця серед лісу: пагорби з обох боків, ніби сама природа створила ворота перед в'їздом у село. Хай відстань критично близька, зупинити ворога найкраще тут.

Почали вчасно — разом із Дунаєм. Командири не домовлялися, повстанці вдарили саме в той момент, коли перший «студебекер»¹ заїхав у прохід між горбами. Вибухи та стрілянину червоні напевне почули, водій головної машини надав газу, згори йому стукали по кабіні. Стрімкий ривок теж став у пригоді: Коломієць жбурнув гранату, мітяти просто перед нею. Рвонуло, шофер газонув, водночас крутнувши «бублика» вправо. Зупинився різко — друга машина, теж надавши швидкості, з розгону врізалася першій у кузов.

Оговтатися бійцям не дали. Тих, хто кинувся на землю, валили короткими чергами. Гранат повстанці мали небагато, всі використали, як має бути: ребристі «яйця» полетіли в кузови, в саму гущу зеленої людської маси. Повітря наповнилося криками болю, матюками, вигуками, котрі губилися в шумі бою. На ворога побігли з обох боків, та червоні швидко отямилися — все ж не вперше потрапляють у такі засідки, та й було їх більше. Огризнулися автомати, впало кілька вояків, решта відтягнулися, займаючи вигідніші позиції. Поки наново групувалися,

¹ Studebaker US6 — тривісна вантажівка фірми Studebaker Corporation (США), випускався з 1941 до 1945 року. Вирізнявся більшою, ніж радянський аналог, вантажністю та підвищеною прохідністю. Поставлявся в СРСР по ленд-лізу.

солдати зайняли оборону, тримаючи вогнем периметр, а їхній командир, молоденький (Максим мимоволі відзначив — молодший за нього років на три) *старлей* почав командувати.

Зрозумівши, що зараз буде, Коломієць підповз до булавно-го¹ Чуба, збираючись віддати свій наказ — але той уже все зрозумів: вогнем почав відсікати бійців від другого «студера». Колеса першого прострелили ще раніше, але другий лишався на ходу. Саме зараз старший лейтенант намагався під прикриттям вогню залізи в кабінку, аби здати назад. Звідти, де залягли Кошовий із Чубом, те місце прострілювалося погано. Поміняти ж позицію не вдалося — сержант-енкаведешник уже вирахував це, тож бійці за його наказом взяли під контроль небезпечний сектор. Далися взнаки як менша чисельність повстанців, так і їхня виснаженість: у червоних, попри більші втрати, ставало сили перегрупуватися та частково паралізувати нападників, не даючи змінити позиції на вигідніші. З тих, хто наступав, повстанці швидко перетворилися на тих, хто обороняється.

Старший лейтенант тим часом діяв справді героїчно. Ніби пірнаючи між кулями, таки проліз у кабінку, за мить ревноув мотор. Здаючи назад, придушив одного зі своїх солдатів, але й далі вправно маневрував. Уцілілі бійці, побачивши — в старшого все виходить, почали поливати пагорби зливою куль, змусивши повстанців відступити далі від дороги. Поки Максима лихоманило в пошуках виходу, американська «полуторка» встигла виїхати на рівне, далі рухаючись задом, і солдати кинулися штурмувати кузов на ходу. Перехопивши погляд Чуба, чотовий побачив небезпеку: перша підбита вантажівка дороги не перегородила. Якщо зараз відчайдушний старлей вирішить прориватися вперед, до Підгайного, на допомогу стрибкам — йому це на повному ходу вдасться.

— Гранат не є! — гаркнув Чуб.

Замість відповіді Коломієць витягнув з кишені своїх галіфе «лимонку», прикинув на око відстань від їхньої позиції до машини, мить поміркував — і простягнув булавному гранату, попередивши:

¹ Булавний — старший сержант.

— Більше — нема!

Кивнувши, Чуб хвацько перекинув свій ППС¹ за ремінь через груди на спину, стиснув гранату і вужем поплазував убік, втискуючись у землю якомога глибше. З дороги маневру побачити не могли, але Максим все одно почав стріляти, не так прикриваючи, як викликаючи вогонь на себе. Спрацювало: дружно сипнули з автоматів, він відповз трохи далі від краю пагорба, в бік лісу.

Тим часом солдати під прикриттям «полупорки» готувалися чи то до відходу, чи — як і припускав чотовий — до прориву. Помінявши позицію, він бачив вантажівку в русі, але частина пагорба ліворуч закривала місце, де бовваніла підбита машина. Скільки часу минуло відтоді, як Чуб зник, — Максим не знав, в бою секунда видається хвилиною, а хвилинка — годиною. Та враз із лівого боку вибухнуло, тут же закружувся густий чорний дим, і Коломієць у запалі стукнув кулаком по землі: є, вдалося влучити в бензобак. Тепер військові не мали іншого виходу — «полупорка» надала ходу, далі задкуючи, ворог нарешті відступив.

Тепер не було смислу ховатися. Нехай маленька, але перемога. Підвівшись і взявши напереваги свій ППШ, Коломієць побіг на поле бою, фіксує: повстанці брали приклад зі свого чотового, знову перейшовши в контратаку.

— Не стріляти! — гаркнув Максим, аж заболіло горло й він закашлявся. — Хай тікають! Лишіть!

Наказ мав сенс. Хоч «червонопогонники» відходили, проте їх все одно лишалося більше. Захопившись переслідуванням, піддавшись переможній ейфорії, повстанці ризикували потрапити в пастку. Відтягнувши їх за собою подалі від лісу, військові могли знову атакувати, і на рівному воєнці втрачали перевагу. Відкритий бій такими силами витримати не могли, їх знову змусять до відступу й тепер гнатимуть аж до самого села.

¹ ППС — кулемет за конструкцією Олексія Судаєва, розроблений 1942 року. Був на озброєнні в Червоній армії та військах НКВС, як трофей був популярним серед бійців УПА.

Командира почули. Пустивши навздогін вцілілим кілька прощальних черг, повстанці зупинилися, аби оцінити наслідки сутички. І тут на Максима чекав сюрприз: Чуб узяв у полон того самого зухвалого старшого лейтенанта.

Як це сталося, чому офіцер не відійшов разом зі своїми, для чого взагалі передав кермо іншому — Коломієць не розумів. Тому просто стояв посеред дороги, в диму, закинувши автомат на плече, і дивився на те, як булавний по-хазяйськи порає полоненого. Пілотка з його недавно стриженої голови давно злетіла, польова гімнастерка розірвалася на плечі, пістолет уже підібрав один із повстанців. Старлей не говорив нічого, лиш скрикував, коли Чуб у черговий раз гатив кулаком то в живіт, то в лице. Булавний — до війни сільський коваль, відомий на весь Горохівський повіт, — бив зі знанням справи, розмірено, сильно й точно, бажаючи зробити людині боляче. Мимоволі Максим відчув до полоненого щось подібне до поваги: бачив такі-от розправи раніше десятки разів і завжди чув або матюки, або прокльони, або прохання припинити. Цей же терпів, ніби побився з кимось об заклад і конче намагався виграти.

Попереду, з боку Підгайного, ще стріляли, але вже не так ясно. Видно, відділ Дуная в селі впорався. У тому, що не навпаки, Коломієць був упевнений. Тож глянув на охоплену вогнем «полуторку», підстрелених солдатів, яких уцілілі повстанці стягували докупи й роззували — чобіт ніколи не напасешся, з собою забирали все, знімали навіть з убитих своїх, не до сантиметрів. Заразом побачив: втрати його відділу — не двоє, а троє вояків, ще двох поранило, Чуб — третій. Але велетень, здавалося, не зважав на біль у закривавленому лівому плечі. Орудював лівим кулачиськом, коротко замахуючись і зовсім не кривлячись, правиця тримала полоненого за карк.

— Годі, — мовив нарешті Максим.

Булавний не почув — або зробив вигляд, що не почув.

— Досить, я сказав! — підвищив голос Коломієць.

Чуб підкорився: розтиснув кулак, жбурнувши офіцера на землю. Той знову здивував: не знати, на що сподівався, але відразу

порачкував убік, хоч шансів вирватися не мав жодних. Максим перегородив йому шлях, замахнувся ногою, та в останній момент щось втримало від сильного копняка: просто штовхнув носом, не даючи піднятися.

— Де він тут взявся?

— Та вистрибнув, друже Східняк, — відповів булавний. — Мене самого шляк мало не трафив, як те побачив.

— Що побачив?

— Як тамтой москаль машину лишив, аби своїх прикривати. Іншим наказав відходити. Рукою махав. Котрий лишитися хотів — заледве не стрелив.

Зараз вони говорили, ніби старлея поруч не було чи він лежав мертвий.

— Герой? — спитав Коломієць, торкнувши полоненого носом.

Той перекотився на спину, глянув на Максима, розпрямився й сів.

— Ні, — відповів, дивлячись знизу вгору.

— А хто?

— Старший лейтенант Колокольчиков.

Полонений говорив, ворущачи розбитими губам, кривився від болю. Але все одно почуте тут, серед диму, крові й трупів, сказане під супровід далеких одиночних пострілів прозвучало кумедно. Якщо не сказати — наївно, ніби називала себе велика дитина. Хоча Максим на власні очі бачив реальний героїзм ворожого офіцера, і нічого дитячого в його поведінці не було.

Хіба — виклик.

Підлітковий.

— Років скільки?

— Тобі яке діло?

— Відповідай!

— Це вже допит? Не скажу — розстріляєш?

— Я тебе, курво, стріляти не буду, — втрутився Чуб. — Кулю на тебе шкода тратити. Рукою задавлю. Одною.

Булавний розчепірів могутню правицю.

Коломієць мазнув поглядом по закривавленому плечу побратима.

— Добряче?

— Не придумали на Чуба кулі, друже Східняк.

Приказку він придумав сам. І після кожного бою знаходив момент, коли її доречно ввернути в розмову. Торкнувшись долонею рани, Чуб знизав плечима. А полонений раптом поліз у кишеню. В Максимовій руці миттю опинився автомат.

Але старлей укотре за короткий час їхнього знайомства повівся дивно. Виставив руку перед собою долонею вперед, зупиняючи ймовірну розправу, і витягнув індивідуальний пакет.

— На.

Від несподіванки Чуб труснув головою.

— Що?

— Перев'яжи. Чи російській перев'язочний матеріал тобі не підходить?

Коломієць мовив замість булавного:

— Годиться. Тримай, друже Чуб.

Той узяв бинт, знову знизав плечима, буркнув для чогось:

— Не допоможе, — і відійшов, аби зайнятися раною.

— Герой, — тепер Максим говорив упевнено, перейшов на російську. — Років скільки, питаю. Чи військова таємниця?

— Двадцять шість, — сказав той, трохи помовчав, додав: — Буде. Післязавтра. До училища ніколи не відзначав. А там порядок такий: командир вітав іменинників списком у їдальні. Давали додатковий кисіль.

Коломієць розумів — розмова почалася дивна і йде зовсім не туди. Але стриматися вже не міг.

— Як це — не відзначав? Звідки ти такий дзвінкий?

— Тверські ми, — серйозно мовив полонений. — Тепер з-під Калініна, там село є, Колокольцево. Не чув?

— Не чув.

Старлей цікавив Коломієця дедалі більше. Признався сам собі: за рік, що воює в повстанській армії, такого балакучого бранця бачить уперше. Тим часом він і собі запитав:

Від автора

Книга, яку ви щойно прочитали, — художній твір, який є продовженням роману «Чорний ліс».

Робота зайняла рік, від задуму до втілення, і вже планується третя частина. Таким чином читачам буде запропоновано трилогію, яка у формі гостросюжетного роману розповість про драматичні події й факти діяльності Української повстанської армії, військова активність котрої поволі пішла на спад з другої половини 1945-го, по закінченні Другої світової війни.

Отже, автор з появою третього роману-епопеї завершить виконання завдання, яке він ставив перед собою, зважуючись на художнє осмислення певного історичного періоду.

Наприкінці 1945 року керівництво компартії УРСР, діючи за прямою вказівкою панівної верхівки СРСР, планувало придушити активний опір українського підпілля. Зокрема — й для того, аби ніщо не заважало проведенню на «звільнених» українських територіях виборів до Верховної Ради СРСР. Тому після доповіді Микити Хрущова про чергову активізацію руху опору Йосип Сталін санкціонував застосування проти УПА регулярних частин Червоної армії.

І хоча надії на те, що український Резистанс вдасться використати, розбилися об небачену військову звитягу повстанців, сили усе одно лишалися нерівними. Тому в липні 1946 року головне командування Української повстанської армії розробило нову тактику. Згідно з нею більші військові підрозділи розформувалися, дрібнілися, сили максимально розосереджувалися, аби перейти до диверсій, дрібних нападів, засідок, індивідуального терору.

Починалася вже зовсім інша історія, до сторінок якої, можливо, повернемося згодом і вже з іншими творами.

«Багряний рейд» забрав більше часу, аніж зазвичай потрібно для роботи над текстом. Причина — обрана тема, а саме діяльність відділів УПА на Київщині та загалом в інших регіонах України, крім Волині, Галичини та Буковини, досліджена не так глибоко. Проте матеріали є, їх доводилося виловлювати з величезного масиву дослідницької літератури, систематизувати, виписувати та вкладати в прокрустове ложе жанрової літератури та лінійної драматургії.

У зв'язку з цим хочеться подякувати незмінному консультанту, докторові історичних наук Іванові Патриляку за знайдений час і терпіння.

Закони художньої літератури часто суперечать історичній правді, й остання не завжди готова відповідати вимогам першої. Тим не менше, поради пана Патриляка допомогли точніше відобразити згадану добу, уникнувши при цьому науково-популярності, пафосу й дидактики. А також — зробити окремі епізоди більш реалістичними, нехай і не на користь певній «видовищності».

Також дякую молодому історикові Марині Мирзаєвій за вчасно надані джерела інформації й, відповідно, натхнення. Серед іншого — за її курсову роботу *«Рейди відділів УПА на територію Київської та Житомирської областей (1943—1945 рр.)»*

Хто хоче порівняти літературну правду з історичною, може звернутися до таких видань:

- Іван Патриляк. Перемога або смерть. Український визвольний рух у 1939—1960 рр.;
- Вікторія Жилюк. Діяльність ОУН та УПА на Житомирщині 1941—1955 рр.;
- Лев Шанковський. Похідні групи ОУН. Причинки до історії похідних груп ОУН на центральних і східних землях України 1941—1943 рр.;
- Микола Андрощук. Записки повстанця;
- Станіслав Кульчицький. Червоний виклик. Видання в 3-х томах, том 3;

- Організація Українських Націоналістів і Українська Повстанська Армія. Історичні нариси;
- Український Визвольний Рух. Науковий збірник № 12'2008;
- Київ. Війна, влада, суспільство 1939—1945 рр. За документами радянських спецслужб та нацистської окупаційної адміністрації.

І, як завжди, до нових зустрічей!

12.06.2016 р.

А. К.

Зміст

Дорогою на Схід. <i>Іван Патриляк</i>	5
Частина перша	
СЛУЖБА БЕЗПЕКИ	7
Частина друга	
БОЙОВА ГРУПА	73
Частина третя	
ЗОЗУЛЯ	161
Частина четверта	
СХІДНЯК	221
Від автора	282

Літературно-художнє видання

КОКОТЮХА Андрій

Багрянний рейд

Роман

Керівник проекту *В. А. Тютюнник*
Координатор проекту *Т. М. Куксова*
Відповідальний за випуск *М. І. Коміна*
Редактор *П. Й. Коробчук*
Художній редактор *Ю. О. Дзекунова*
Коректор *Т. М. Віланова*

Підписано до друку 05.08.2016. Формат 84x108/32.
Друк офсетний. Гарнітура «Adonis». Ум. друк. арк. 15,12.
Наклад 10000 пр. Зам. № .

Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»
Св. № ДК65 від 26.05.2000
61140, Харків-140, просп. Гагаріна, 20а
E-mail: cop@bookclub.ua

Віддруковано у ПАТ «Білоцерківська книжкова фабрика»
09117, м. Біла Церква, вул. Леся Курбаса, 4
впроваджена система управління якістю
згідно з міжнародним стандартом DIN EN ISO 9001:2000

Кокотюха А.

K59 Багрянний рейд : роман / Андрій Кокотюха ; передм. І. Патриляка. — Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2016. — 288 с.

ISBN 978-617-12-1459-0

Тільки-но зійшла з української землі німецька навала, як Совіти почали утиски й арешти. Серце Максима Коломійця обливалося кров'ю, коли він бачив, як паплюжать рідний край. Але й у відділі УПА, куди він пішов за покликом сумління, йому не довіряють. Бо він колишній міліціонер, радянський диверсант. А головне — чужий, бо Східняк: таке псевдо взяв собі нинішній повстанський командир. Він має серед бійців недруга, котрий тільки й чекає від нього помилки. Та саме групу Східняка відряджають у рейд на Лівобережжя, у глибокий тил радянських військ. Бойове завдання Східняка: закріпитися в тилу й організувати повстанських рух на Київщині. Скількох побратимів ховатиме Східняк і хто допоможе йому помститися?

УДК 821.161.2
ББК 84(4УКР)

1. Бихунт (Артемівськ), вул. Незалежності, 69 (ТЦ «Азов-Плаза», 2-й поверх), (0627) 44-90-99
2. Біла Церква, вул. Ярослава Мудрого, 5/13 (колишній універмаг «Дружба», 1-й поверх), (0456) 39-04-68
3. Білгород-Дністровський, вул. Московська, 16-А (ТЦ «Рута-Плаза», 2-й поверх), (04849) 6-07-26
4. Бердянськ, просп. Азовський, 35-А (ТЦ «DEL MAR», 1-й поверх), (06153) 3-48-40
5. Бориспіль, вул. Київський шлях, 10-В (ринок «Зоряний», місце 103), (06153) 3-48-40
6. Вінниця, вул. Паланіна, 1-А (ТЦ «Квартал», 2-й поверх), (0432) 50-88-06
7. Вознесенськ, вул. Сінгахова, 5-А, (05134) 3-20-19
8. Дніпродзержинськ, просп. Леніна, 57-А (ТЦ «Фуршет», 1-й поверх), (0569) 53-42-26
9. Дніпропетровськ, просп. Дмитра Яворницького, 105 (ТЦ «Сльпо», 2-й поверх), (056) 770-00-55
10. Дніпропетровськ, вул. Калинова, 9-А (ТЦ «Miriada», 1-й поверх), (056) 760-33-30
11. Житомир, вул. Київська, 87 (ТЦ «Волак», 2-й поверх), (0412) 41-24-85
12. Запоріжжя, просп. Соборний, 58, (061) 787-63-86
13. Запоріжжя, просп. Металургів, 2-Ж (ТЦ «Рекордний», 0-й поверх), (061) 236-86-54
14. Івано-Франківськ, пл. Ринок, 1 (ТЦ «Галерея Н», 0-й поверх), (0342) 72-58-32
15. Ізмаїл, вул. Пушкіна, 47 (ТЦ «Електрон», 2-й поверх), (04841) 6-22-12
16. Іюм, пл. Джона Ленона, 7, (05743) 3-14-72
17. Кам'янець-Подільський, вул. Данила Галицького, 11/3 (ТЦ «Максимум», 2-й поверх), (03849) 6-48-11
18. Київ, вул. Велика Васильківська, 72 (ТЦ «Олімпійський», 3-й поверх), (044) 590-25-76
19. Київ, вул. Райдужна, 15 (ТЦ «Фуршет», 0-й поверх), (044) 540-23-65
20. Київ, вул. Маршала Малиновського, 12-А (ТЦ «Метрополис», 3-й поверх), (044) 500-62-73
21. Київ, вул. Лукашевича, 15-А (ТЦ «Сворпорт», 2-й поверх), (044) 461-94-82
22. Київ, вул. Драгоманова, 29 (ТЦ «Центрум», 1-й поверх), (044) 502-18-96
23. Київ, вул. Попудренка, 90/2 (ТЦ «Маяк», 3-й поверх), (044) 361-91-46
24. Кіровоград, пров. Центральний, 3/1 (ТЦ «Плаза», 1-й поверх), (0522) 35-20-55
25. Ковель, бульв. Лесі Українки, 18 (ТЦ «Бульвар», 2-й поверх), (03352) 5-21-40
26. Котопт, вул. Конотопських дивізій, 24-А (ТЦ «Маяк», 2-й поверх), (05447) 6-36-77
27. Краматорськ, вул. Палацова, 23 (ТЦ «Прогрес», 2-й поверх), (0626) 48-97-87
28. Красноармійськ, вул. Свердлова, 148, (06239) 2-00-48
29. Кременчук, вул. Соборна, 15/42 (ТЦ «Мета», 2-й поверх), (0536) 72-97-65
30. Кривий Ріг, просп. Гагаріна, 4 (ТЦ «Плаза-2», 1-й поверх), (056) 409-81-09
31. Кривий Ріг, вул. Ватутіна, 39-А, (056) 409-60-75
32. Лисичанськ, просп. Перемоги, 117 (ТЦ «Лимон», 2-й поверх), (067) 570-61-62
33. Лубни, пл. Ярмакова, 30-А (ТЦ АТБ), (05361) 7-17-10
34. Луцьк, вул. Лесі Українки, 53 (ТЦ «Галерея Центр», цокольний поверх), (0332) 78-35-08
35. Львів, вул. Братів Рогатинців, 15, (032) 235-50-12
36. Львів, вул. Городоцька, 179 (ТЦ «Скриж», 2-й поверх), (032) 298-88-07
37. Маріуполь, просп. Металургів, 64 (ТЦ «Єлизавета», 1-й поверх), (0629) 41-27-71
38. Мелітополь, просп. Богдана Хмельницького, 24 (ТЦ «Пасаж», 2-й поверх), (0619) 44-83-49
39. Миргород, вул. Гоголя, 147 (ТЦ «Мир», 1-й поверх), (05355) 5-06-08
40. Мукачеве, вул. Федорова, 6 (ТЦ ЦУМ)
41. Ніжин, вул. Шевченка, 11-А (ТЦ «Гермес», 2-й поверх), (04631) 90-10-2
42. Миколаїв, вул. Потьомкінська, 63/2, (0512) 47-58-43
43. Нікополь, просп. Трубінків, 14 (ТЦ ЦУМ, 1-й поверх), (05662) 2-50-03
44. Нова Каховка, вул. Паризької комуні, 13 (ТЦ «Центральний», колишній «Дитячий світ», 2-й поверх), (05549) 7-96-51
45. Новомосковськ, вул. Радянська, 34 (ТЦ «Сті-Центр», 2-й поверх), (0569) 69-65-79
46. Одеса, вул. Велика Арнаутська, 61, (048) 786-05-88
47. Одеса, вул. Краснова, 17 (орієнтир — пл. Топубуїна), (048) 780-19-84
48. Одеса, просп. Добровольського, 99, (048) 755-04-40
49. Олександрія, просп. Леніна, 77 (ТЦ «Франц-Плаза», 2-й поверх), (05235) 7-15-50
50. Павлоград, вул. Центральна, 84-А, (057) 752-65-92
51. Первомайськ, вул. Революції, 34, (05161) 7-53-99
52. Полтава, вул. Жовтнева, 50, (0532) 60-60-40
53. Прилуки, вул. Київська, 138 (ТЦ «Фуршет», 2-й поверх), (04637) 3-29-00
54. Рівне, вул. Київська, 67-А (ТЦ «Арена», 2-й поверх), (0362) 64-26-37
55. Селідове, вул. Карла Маркса, 10 (Будинку побуту, 2-й поверх), (06237) 7-00-34
56. Слов'янськ, пл. Соборна, 3 (ТЦ «Фокстрот», 2-й поверх), (0626) 62-11-02
57. Суми, вул. Соборна, 42, (0542) 77-17-12
58. Тернопіль, вул. Перля, 3 (ТЦ «Novus», 2-й поверх), (0352) 43-12-76
59. Ужгород, вул. Минайська, 16-Г (ТЦ «Колізеї», 2-й поверх), (0312) 67-22-29
60. Умань, вул. Шевченка, 23-А (ТЦ «Сті»), (047) 444-000-6
61. Фастов, вул. Івана Мазепи, 6 (ТЦ «Фуршет», 2-й поверх), (04565) 6-05-11
62. Харків, просп. Маршала Жукова, 3-А, (057) 392-03-43
63. Харків, просп. Гагаріна, 20-А (ТЦ «Гагаріна», 2-й поверх), (057) 703-44-58
64. Харків, вул. Академіка Павлова, 144-Б (ТЦ «Космос», 3-й поверх), (057) 720-12-29
65. Харків, вул. Полтавський шлях, 144 (ТБЦ «Компас», 2-й поверх), (057) 720-10-33
66. Херсон, просп. Ушакова, 35-А (ТЦ «Адмірал», 2-й поверх), (0552) 46-00-66
67. Хмельницький, вул. Свободи, 73 (ТЦ «Фуршет», 3-й поверх), (0382) 72-66-51
68. Черкаси, вул. О. Дашкевича, 26 (ТЦ «Сльпо», 3-й поверх), (0472) 54-04-47
69. Чернігів, просп. Перемоги, 103, (0462) 65-32-31
70. Чернівці, вул. Головна, 10, (0372) 58-72-44
71. Шостка, вул. Карла Маркса, 24 (у відділенні Приватбанку), (05449) 7-37-46

Замовляйте книжки будь-яким зручним способом

- за телефонами довідкової служби (050) 113-93-93 (МТС); (093) 170-03-93 (life); (067) 332-93-93 (Київстар); (057) 783-88-88
- на сайті Клубу: www.bookclub.ua

Надсилається безплатний каталог

**Запрошуємо авторів, перекладачів,
художників, редакторів до співпраці**

e-mail: publish@bookclub.ua

Для гуртових клієнтів

Харків

тел./факс +38(057)703-44-57
e-mail: trade@bookclub.ua
www.trade.bookclub.ua

Київ

тел./факс +38(067)575-27-55
e-mail: kyiv@bookclub.ua

Одеса

тел./факс +38(067)572-44-28
e-mail: odessa@bookclub.ua

Червоний

Великий роман на великому екрані!

Фільм Зази Буладзе «Червоний»!

У ролі Данила Червоного Микола Береза!

Ця книжка — це три розповіді про Данила Червоного від його найзапекліших ворогів.

Міліціонер Михайло Середа щиро вважав упівця Червоного ворогом. У повоєнні роки він, не жалюючи себе, чинив перепони повстанцям. У цих зіткненнях він утратив кохану, та зберіг чоловічу гідність. І не міг не визнати, що Данило — безстрашний вояк.

Полковникові КГБ Льву Доброхотову таки вдалося заманити бандерівця у пастку. А Уляна, дівчина Данила, стала жертвою чекістів. Тепер на ватажка повстанців чекав нелегкий шлях до ГУЛАГу.

Воркутлаг. Колишній червоноармієць Віктор Гуров упевнений, що потрапив сюди випадково, а ось ворогам країни рад саме тут і місце. Та гідність і ширість Данила, його переконання і надзвичайна душевна міць змушують Віктора замислитися...

Чорний ліс

Андрій Кокотюха знову звертається до теми українського повстанського руху в роки Другої світової війни. У Чорному лісі на Волині українці ведуть смертний бій на три fronti: з німцями, росіянами та поляками. Головному героєві — колишньому міліціонеру з Миргорода, зекові, радянському диверсанту — непросто розібратися в тому, хто є ворогом його народу. Утім, вроджене прагнення справедливості не лишає для нього сумнівів, на чиему боці правда, а стрімке розгортання подій, у вирі яких він опинився, спонукає відстоювати її зі зброєю в руках.